

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2022, sp. zn. 23 Cdo 2938/2020, ECLI:CZ:NS:2022:23.CDO.2938.2020.1

Číslo: 69/2023

Právní věta:

Kupující nemůže odstoupit od kupní smlouvy pro vadu věci, došlo-li ke změně stavu věci v důsledku užívání věci po objevení vady.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.09.2022

Spisová značka: 23 Cdo 2938/2020

Číslo rozhodnutí: 69

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Smlouva kupní

Předpisy: § 2110 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3600/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. 32 Odo 709/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2019, sp. zn. 32 Cdo 1161/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1311/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1141/2015

Rozhodnutí Odvolacího soudu Koblenz ze dne 27. 9. 1991, č. 30

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 5. 2020, sp. zn. 58 Co 83/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 7 rozsudkem ze dne 1. 11. 2019, č. j. 30 C 231/2018-183, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 8 165 739,45 Kč oproti povinnosti žalobkyně vydat žalované balicí stroj sestávající ze součástí v tomto výroku uvedených (výrok pod bodem I), zamítl žalobu co do částky 3 286 910,55 Kč (výrok pod bodem II) a co do částky 2 651 845,79 Kč z titulu náhrady škody (výrok pod bodem IV), uložil žalované zaplatit žalobkyni na náhradě škody částku 538 154,21 Kč (výrok pod bodem III) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky pod body V až VII).

2. Žalobkyně se v řízení domáhala zaplacení kupní ceny v celkové výši 9 465 000 Kč oproti vrácení předmětu koupě (balicího stroje) s tvrzením, že uzavřela s žalovanou dne 18. 6. 2014 kupní smlouvu, jejímž předmětem byla balicí linka na sypký materiál balený do drobných sáčků. Uvedený stroj však již od počátku, v období od 17. 12. 2014 do 18. 7. 2016, vykazoval různé vady a nedosahoval ani slibovaných parametrů. Žalobkyně u žalované tyto nedostatky opakovaně reklamovala, ale přes opravy nedošlo ke zlepšení. Vzhledem k závěrům dvou znaleckých posudků, které potvrdily oprávněnost vytýkaných vad a neochotu žalované tyto vady odstranit, odstoupila žalobkyně přípisem ze dne 1. 3. 2018 od kupní smlouvy a žádala uhradit zaplacenou kupní cenu oproti vrácení předmětu koupě. Žalobkyně rovněž požadovala náhradu škody ve výši 3 690 294,90 Kč, sestávající z nákladů vynaložených v důsledku snížení funkčnosti stroje, a dále náhradu škody, kterou představovaly náklady vynaložené na obsluhu staré technologie, kterou žalobkyně byla nucena v důsledku vadnosti nové balicí linky pro výrobu dále také užívat.

3. Soud prvního stupně v řízení zjistil, že dne 18. 6. 2014 byla mezi stranami uzavřena kupní smlouva, jejímž předmětem byla balicí linka. Kupní cena za balicí linku byla stanovena celkem ve výši 9 465 000 Kč bez DPH. Záruční lhůta byla sjednána v trvání 12 měsíců. Prodávající uváděl minimální rychlost 405 ks/min., tj. 45 taktů za minutu. Dne 8. 12. 2014 byla linka nainstalována. Dne 17. 12. 2014 žalobkyně reklamovala závadu na předávání skupiny sáčků ze stroje. Dne 3. 2. 2015 byl balicí stroj převzat žalovanou a odeslán výrobcí do Španělska, opětovné zprovoznění linky nastalo 19. 5. 2015. Dne 3. 11. 2015 žalobkyně poukazovala na nízký výkon stroje (pouze 30 taktů za minutu). Dne 13. 11. 2015 žalobkyně e-mailem sdělila, že linka stále není funkční podle parametrů ve smlouvě – mj. dosahuje pouze rychlosti 35 taktů. Dne 15. 3. 2016 bylo provedeno předání zařízení „do trvalého provozu“. Dne 9. 5. 2016 žalobkyně reklamovala mj. nedosažitelnost rychlosti 45 taktů za minutu. Podle znaleckého posudku Ing. B. linka dosahuje maximální rychlosti 40 taktů za minutu. Při místním šetření znalce Ing. B. bylo dosaženo maximálního výkonu 35, resp. 40 taktů za minutu. Přípisem ze dne 1. 3. 2018 žalobkyně odstoupila od kupní smlouvy. Předpokládaná živostnost linky činí 10 let. Oproti balicí lince v plné deklarované rychlosti měla žalobkyně při snížené rychlosti linky vyšší náklady na prodané výrobky v období od 19. 5. 2015 do 31. 3. 2018 ve výši 538 154,21 Kč. O 2 648 958,08 Kč byly náklady vyšší u sortimentu výrobků, které žalobkyně nadále vyráběla na starší technologii (balicí lince Mespac).

4. Soud prvního stupně věc posoudil podle ustanovení § 2095, § 2096, § 2099, § 2100, § 2106, § 2107, § 2110, § 2111 a § 2112 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), a nárok žalobkyně na odstoupení od kupní smlouvy oproti vrácení předmětu koupě shledal důvodným. Balicí linka měla dosahovat prodávajícím uváděné rychlosti 45 taktů za minutu, ale tato rychlost v reálném provozu, jak bylo prokázáno znaleckými posudky, dosažitelná není. Tuto skutečnost soud prvního stupně hodnotil jako vadu. Uvedenou vadu žalobkyně opakovaně v záruční době reklamovala, vada však odstraněna nebyla, a proto měla žalobkyně právo od kupní smlouvy odstoupit. Soud prvního stupně se dále zabýval námitkou žalované, že žalobkyně nemůže odstoupit od smlouvy, neboť balicí linku již není možné vrátit v původním stavu. V této souvislosti soud prvního stupně odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. [23 Cdo 3600/2008](#), řešící problematiku ustanovení § 441 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obch. zák.“), jehož závěry jsou podle přesvědčení soudu prvního stupně přiměřeně aplikovatelné i za účinnosti nového občanského zákoníku, načež uzavřel, že v důsledku užívání linky došlo podle názoru soudu prvního stupně k

jejímu opotřebení vlivem běžného užívání, nikoliv k pozměnění věci. Ve smyslu § 2110 písm. d) o. z. nedošlo k pozměnění věci; nejsou naplněny ani jiné podmínky tohoto ustanovení.

5. Ze znaleckých posudků vyplývá, že běžná technická životnost balicího stroje činí 10 let, žalobkyně požadovala ušlý zisk za období od 19. 5. 2015 do 31. 3. 2018, tedy za 2,87 roku, a proto soud přiznal žalobkyni oproti její povinnosti vrátit linku právo na vrácení kupní ceny snížené o 28,7 %, tedy 8 165 739,45 Kč včetně DPH.

6. K odvolání žalobkyně proti výrokům pod body IV, V a VI rozsudku soudu prvního stupně a k odvolání žalované proti výrokům pod body I, III, V a VII rozsudku soudu prvního stupně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 7. 5. 2020, č. j. 58 Co 83/2020-262, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem I změnil tak, že žaloba se žádostí o zaplacení 8 165 739,45 Kč oproti povinnosti žalobkyně vydat žalované balicí stroj sestávající ze součástí uvedených ve výroku pod bodem I rozsudku soudu prvního stupně se zamítá, a ve výrocích pod body III, IV, V, VI a VII napadený rozsudek zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

7. Odvolací soud v první řadě uvedl, že žalobkyně by nemohla od kupní smlouvy odstoupit s ohledem na ustanovení § 2110 písm. b) o. z., neboť nadále používala balicí linku několik let po objevení tvrzené vady. Odvolací soud vyložil, že klíčovým pojmem režimu odstoupení od smlouvy a vrácení věci jako práv kupujícího z vady věci je stejný stav věci v okamžiku vrácení a okamžiku nabytí kupujícím. Věc musí mít tedy shodné vlastnosti a jejich fungování, vzhled, balení atd. Předpokládá se, že stav věci nesmí být horší než stav původní. Nesmí být ani lepší, resp. jiný než byl původní stav. Smyslem základního pravidla obsaženého v ustanovení § 2110 o. z. je, že kupující, pokud věc nemůže vrátit ve stavu, v jakém ji obdržel, při splnění všech ostatních předpokladů odpovědnosti prodávajícího za vady, má pouze právo na slevu z kupní ceny a opravu věci. Je-li vada neodstranitelná (neopravitelná), má kupující pouze právo na slevu z kupní ceny. Nejběžnějším způsobem objevení vady je její zjištění při použití věci. Kupující by tak mohla odstoupit od smlouvy, pokud by balicí linku použila před objevením vady, v posuzovaném případě však bylo najisto postaveno, že žalobkyně používala balicí stroj k další výrobě produktů minimálně měsíc poté, kdy od smlouvy odstoupila (1. 3. 2018), a několik let poté, co vadu vytkla (prvně 11. 9. 2015). K argumentaci žalobkyně ustanovením § 2110 písm. d) o. z. odvolací soud uvedl, že tento exonerační (pozn. vylučující) důvod předpokládá aktivní činnost kupujícího vedoucí ke změně stavu věci. Musí se jednat o činnost v rámci jejího obvyklého používání. Tento důvod se však při své aplikaci překrývá s důvodem použití před zjištěním vady – § 2110 odst. 1 písm. b) o. z., proto tato argumentace žalobkyně nemůže podle odvolacího soudu obstát.

8. Pokud jde o nárok na náhradu škody, dospěl odvolací soud k závěru, že v této části je rozhodnutí soudu prvního stupně nepřezkoumatelné, a proto ho v tomto rozsahu, jakož i v souvisejících výrocích o náhradě nákladů řízení, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti měnící části rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), když napadené rozhodnutí podle jejího názoru závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které dosud v rozhodovací praxi odvolacího soudu nebyly řešeny, a to konkrétně

a) otázky aplikace ustanovení § 2110 o. z. na případy odstoupení od smlouvy, kdy věc byla po předání kupujícím užívána v běžném provozu;

b) otázky aplikace ustanovení § 2110 o. z. na případy odstoupení od smlouvy v situaci, kdy

kupující užívá věc poté, kdy prodávající odmítne vady odstranit, a dále na případy, kdy kupující věc po odstoupení od smlouvy dále užívá.

10. Podle žalobkyně je platná právní úprava poněkud nejasná, neboť ustanovení § 2110 písm. b) a d) o. z. umožňuje nepředvídatelný výklad. Podle žalobkyně v souvislosti s § 2110 písm. b) o. z. zákon vůbec nerozlišuje mezi dobou, po kterou kupující věc užíval, než se vada projevila; vada se může projevit po měsíci užívání stroje nebo taky po roce a půl, přitom je podle dovolatelky zjevné, že zařízení bude v naprosto rozdílném stavu oproti okamžiku předání prodávané věci, avšak zákon nijak na takovou situaci z hlediska toho, jak bude vypadat vypořádání pro případ odstoupení od smlouvy, nepamatuje. Podle žalobkyně § 2110 písm. d) o. z. upravuje mimo jiné i situace, kdy k používání věci dojde i poté, kdy vada byla objevena a užívání věci po objevení vady je vyváženo povinností kupujícího vydat prospěch, který obdržel z vadné věci. Napadené rozhodnutí však podle žalobkyně stojí na závěru, že kupující po objevení vady již nemůže věc používat, aby mu zůstalo zachováno právo odstoupit od smlouvy, přičemž tento závěr podle jejího názoru vede k absurdním následkům, když kupující věc reklamuje a prodávající ji opraví, ale pokud kupující uvažuje o možném odstoupení od smlouvy, tak opravenou věc již stejně nemůže použít, takže ani nemá možnost zjistit, zda vada byla skutečně odstraněna či nikoli, či zda je takového charakteru, že zakládá právo odstoupit od smlouvy.

11. Žalobkyně dále citovala závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. [25 Cdo 1369/2006](#), podle nichž „porušením obecné prevenční povinnosti je i neobezřetné jednání poškozeného, jímž způsobil zvýšení rozsahu škody, vzniklé porušením právní povinnosti škůdce“. Pro řešení situací, na které zákon nepamatuje, považuje žalobkyně za inspirativní závěry obsažené v nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. [Pl. ÚS 34/09](#). Žalobkyně rovněž citovala závěry obsažené v nálezu Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. [Pl. ÚS 33/18](#), v němž Ústavní soud mimo jiné připomněl východiska pro postup obecných soudů v řízení.

12. Žalobkyně v dovolání zdůrazňuje, že „předmětnou balicí linku užívala i po odstoupení od smlouvy, aby tím minimalizovala rozsah škod, které by vznikly za situace, kdy by od smlouvy odstoupila, žalovaná odmítala dobrovolně splnit následky, které s sebou odstoupení od smlouvy nese, tedy by žalobkyně dle zákonné dikce měla balicí linku odstavit, čekat několik let, než se jí dostane spravedlnosti v podobě soudního rozhodnutí a v důsledku toho omezit svou produkci, čelit smluvním pokutám od svých obchodních partnerů a ztratit pozici na trhu. Její jednání tak bylo plně v souladu s obecnou prevenční povinností. Žalobkyně se domnívá, že na její případ dopadá také ustanovení § 2110 písmeno d) o. z., tedy že toto ustanovení mimo jiné upravuje i situace, kdy k používání věci dojde i poté, co vada byla objevena a užívání věci po objevení vady je vyváženo povinností kupujícího vydat prospěch, který obdržel z vadné věci“.

13. Dovolatelka navrhla, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu projednání a rozhodnutí.

14. Žalovaná ve vyjádření k dovolání v první řadě poukázala na skutečnost, že ani u jedné ze dvou žalobkyní položených otázek není zřejmé, co přesně má dovolací soud posuzovat. Jinak se ztotožňuje se závěry odvolacího soudu a navrhuje, aby dovolací soud dovolání jako nepřípustné odmítl, popřípadě aby jej jako nedůvodné zamítl.

15. Dovolatelka v replice k vyjádření žalované uvedla, že výchozí otázkou, od které se odvíjí posouzení obou dvou nároků a rovněž i posouzení věci v intencích § 2110 o. z., je, zda zařízení dodané žalovanou mělo, resp. má tvrzené a vytýkané vady. Dále provedla interpretaci závěrů obsažených v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [23 Cdo 3600/2008](#), a zdůraznila, že se domáhá analogické aplikace pravidla obsaženého v § 2110 písm. d) o. z.

III. Přípustnost dovolání

16. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., zkoumal, zda dovolání obsahuje zákonné obligatorní náležitosti a zda je přípustné.

17. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

18. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

19. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

20. Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu jen z důvodů uplatněných v dovolání. Jestliže je dovolání přípustné, přihlédne k případným vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Při posuzování dovolacího důvodu přitom vychází z toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 41 odst. 2 o. s. ř.).

21. Podle § 241a odst. 6 o. s. ř. nelze v dovolání uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy.

22. Úvodem svého právního posouzení Nejvyšší soud poznamenává, že k obsahu vyjádření dovolatelky (ze dne 4. 11. 2020) doručeného po uplynutí lhůty k podání dovolání není oprávněn přihlížet (k tomu srov. v judikatuře např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. [29 Odo 108/2002](#), uveřejněné pod číslem 21/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

23. Namítala-li žalobkyně, že v rozhodovací praxi nebyla dosud řešena otázka aplikace § 2110 o. z. na případy, kdy kupující věc po odstoupení od smlouvy dále užívá, nelze než uzavřít, že tato otázka není způsobilá založit přípustnost jejího dovolání, neboť nejde o otázku na jejímž řešení by odvolací soud založil napadené rozhodnutí (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. [29 NSČR 53/2013](#)). Ostatně to, zda žalobkyně užívala předmět koupě po odstoupení od smlouvy, nemůže mít na samotné odstoupení vliv; jinými slovy, to, zda jsou splněny podmínky pro odstoupení od smlouvy, je třeba posuzovat k okamžiku odstoupení, skutečnosti nastalé po tomto úkonu nemohou zpětně ovlivnit dřívější existenci předpokladů pro odstoupení. Odstoupením od smlouvy zanikají v rozsahu jeho účinků všechna práva a povinnosti stran.

24. Žalobkyně dále spatřovala přípustnost svého dovolání v řešení otázky, která rovněž podle jejího názoru dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu nebyla řešena, a to otázky „aplikace § 2110 o. z. na případy odstoupení od smlouvy v situaci, kdy kupující užívá věc poté, kdy prodávající odmítne vady odstranit“. Tato otázka rovněž přípustnost dovolání založit nemůže, neboť na jejím řešení napadené rozhodnutí nezávisí, odvolací soud se jí nezabýval. Nad to z napadeného rozhodnutí nevyplývají skutková zjištění o tom, že by žalovaná odmítla vady odstranit.

25. Žalobkyně předestřela otázku výkladu § 2110 o. z., když má za to, že § 2110 písm. d) o. z. dopadá i na situace, kdy k používání věci dojde i poté, kdy vada byla objevena, přičemž užívání věci po objevení vady je vyváženo povinností kupujícího vydat prospěch, který obdržel z vadné věci. Považuje v této souvislosti za nejasnou úpravu výjimek pod písm. b) a písm. d). V rozhodovací praxi Nejvyššího soudu přitom dosud nebyla řešena otázka výkladu § 2110 písm. d) o. z., konkrétně otázka zda lze ve smyslu výjimky obsažené v § 2110 písm. d) o. z. odstoupit od smlouvy v situaci, kdy kupující poté, co objeví vadu věci, tuto věc dále užívá. Pro její řešení tedy shledal Nejvyšší soud dovolání přípustným.

IV.

Důvodnost dovolání

26. Podle § 2110 o. z. kupující nemůže odstoupit od smlouvy, ani požadovat dodání nové věci, nemůže-li věc vrátit v tom stavu, v jakém ji obdržel. To neplatí,

a) došlo-li ke změně stavu v důsledku prohlídky za účelem zjištění vady věci,

b) použil-li kupující věc ještě před objevením vady,

c) nezpůsobil-li kupující nemožnost vrácení věci v nezměněném stavu jednáním anebo opomenutím, nebo

d) prodal-li kupující věc ještě před objevením vady, spotřeboval-li ji, anebo pozměnil-li věc při obvyklém použití; stalo-li se tak jen zčásti, vrátí kupující prodávajícímu, co ještě vrátit může, a dá prodávajícímu náhradu do výše, v níž měl z použití věci prospěch.

27. Důvodová zpráva k § 2099 až 2112 o. z. uvádí, že na ustanovení o předmětu koupě navazují ustanovení o právních následcích vad plnění. Rovněž návrh těchto ustanovení vychází z dosavadní úpravy obchodního zákoníku. Ta je však oproštěna od některých ustanovení generálního významu přenesených do obecné části obligacního práva a od ustanovení nadbytečných nebo kazuistických.

28. V odborné literatuře vztahující se k § 2110 o. z. lze nalézt určitá východiska pro výklad tohoto ustanovení. Autoři zde mj. poukazují na obecné pravidlo, že není-li možné vrátit věc v takovém stavu, v jakém ji kupující převzal, nemůže od smlouvy odstoupit ani se domáhat výměny věci. Zároveň se však jeví jako spravedlivé, aby byly stanoveny i další zákonné výjimky, kdy nebude mít skutečnost, že se předmět koupě již nenachází ve stavu, v jakém byl při převzetí, vliv na právo kupujícího od smlouvy odstoupit [KASÍK, P., BEDNÁŘ, V. Komentář k § 2110 (Nemožnost odstoupit od smlouvy). In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 77.]. Ve vztahu k výjimce pod písm. b) uvedení autoři usuzují, že směřuje na situace, kdy vada, která se projeví na předmětu koupě, je vadou skrytou a lze na ni přijít při zachování obvyklé pozornosti jen poté, co byl předmět koupě uveden do provozu. V takovém případě také nemůže použít věci a tím způsobená nemožnost ji vrátit prodávajícímu v původním stavu tížit kupujícího, jelikož ten neměl jinou možnost, jak vadu věci odhalit. Například nefunkčnost integrované vypalovací mechaniky v počítači nelze poznat jinak než zprovozněním počítače a vyzkoušením zápisu dat prostřednictvím mechaniky na disk. K písmenu d) pak dodávají, že zde uvedená výjimka zahrnuje několik různých situací, kvůli nimž nelze vrátit věc v nezměněném stavu nebo dokonce nelze věc již vrátit vůbec. Bude se jednat zejména o situace, kdy věc kupující již celou nebo její část spotřebuje, případně věc dále zcizí nebo ji zpracováním pozměnil. Zákon pak stanovuje pravidlo, že kupující má vrátit to, co vrátit ještě lze, a ohledně zbytku může prodávající po kupujícím požadovat, aby mu vydal náhradu za prospěch, který mu věc přinesla (KASÍK, P., BEDNÁŘ, V. In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., s. 77).

29. Jiní autoři k ustanovení § 2110 o. z. uvádí, že „klíčovým pojmem režimu odstoupení od smlouvy a

vrácení věci jako práv kupujícího z vady věci je stejný stav věci v okamžiku vrácení ve srovnání s jejím stavem při nabytí kupujícím. Věc musí mít tedy shodné vlastnosti a jejich fungování, vzhled, balení atd. Předpokládá se, že stav věci nesmí být horší než stav původní. Nesmí být ani lepší, resp. jiný, než byl původní stav. Absence stejného stavu (změna či odchylka) existuje tehdy, je-li na věci jakákoliv odchylka, jež způsobuje, že prodávající nemůže po odstranění vady věc bez dalšího prodat jako věc novou, nýbrž jako věc použitou či věc jinou než tu, kterou původně prodal, resp. předal kupujícímu... Omezení práv z odpovědnosti za vady kupujícího obsažené jako zásada v první větě komentovaného ustanovení je omezeno relativně širokými výjimkami z tohoto základního pravidla. Prodaní věci kupujícím. Zjistila-li vadu třetí osoba, která koupila věc od kupujícího, je kupující oprávněn uplatnit práva z vady v celém rozsahu. Spotřeba věci. Měla-li věc krátkou životnost, neboť byla určena pro spotřebu, může se vada projevit až po jejím spotřebování... Pozměnění věci při obvyklém použití. Tento exonerační důvod předpokládá aktivní činnost kupujícího vedoucí ke změně stavu věci. Musí se však jednat o činnost v rámci jejího obvyklého používání. Tento důvod se při své aplikaci bude jistě překrývat s důvodem použití věci před zjištěním vady zmíněným shora. Jeho uvedení v tomto kontextu je důvodné s ohledem na možné vypořádání vztahu, který by vedl k porušení zásady ekvivalence..." (TICHÝ, L., PIPKOVÁ, P. J., BALARIN, J. § 2110 [Omezení práva kupujícího]. In: TICHÝ, L., PIPKOVÁ, P. J., BALARIN, J. Kupní smlouva v novém občanském zákoníku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 193).

30. Na nejednoznačné odlišení případů použití věci ve smyslu písm. b) a pozměnění věci podle písm. d) předmětného ustanovení pak poukazuje J. Zapletal. K výjimce pod písm. b) uvádí, že tato byla oproti předchozí právní úpravě doplněna nově a je stanovena poměrně široce. Vada bude často objevena až po nějaké době, kdy kupující věc používá, přičemž s ohledem na povinnosti kupujícího bude mít předmětné ustanovení význam zejména u skrytých vad. Autor dále uvádí, že „není zcela jasné, jak se tato výjimka liší od výjimky podle písm. d), která hovoří mj. o pozměnění věci při obvyklém použití a která (na rozdíl od komentované výjimky) zakládá právo prodávajícího na náhradu do výše, v níž měl kupující z použití věci prospěch“. Ve vztahu k výjimce pod písm. d) pak doplňuje, že „dojde-li k výskytu a objevení vady u koupené věci po určité době jejího užívání (a taková vada bude opravňovat kupujícího odstoupit od smlouvy či požadovat dodání nové věci), není zcela zřejmé, zda jde o případ výjimky podle písm. d), nebo dle písm. b), kde pro kupujícího není stanovena žádná povinnost nahradit (poskytnout) prospěch z obdržené věci“ (srov. ZAPLETAL, J. Komentář k § 2110. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2019, s. 2288-2289).

31. Z výše citované důvodové zprávy je zřejmé, že dotčené ustanovení, stejně tak jako ostatní ustanovení občanského zákoníku o právních následcích vadného plnění u kupní smlouvy, vychází z dosavadní úpravy v obchodním zákoníku. Obsahově i formulačně se však odlišuje od svého inspiračního zdroje, tj. od § 441 obch. zák., konkrétně odstavců 2 až 4, podle nichž:

(2) Účinky odstoupení od smlouvy nevzniknou nebo zaniknou, jestliže kupující nemůže vrátit zboží ve stavu, v jakém je obdržel.

(3) Ustanovení odstavce 2 však neplatí,

a) jestliže nemožnost vrácení zboží ve stavu tam uvedeném není způsobena jednáním nebo opomenutím kupujícího, nebo

b) jestliže ke změně stavu zboží došlo v důsledku prohlídky řádně vykonané za účelem zjištění vad zboží.

(4) Ustanovení odstavce 2 rovněž neplatí, jestliže před objevením vad kupující zboží nebo jeho část prodal nebo zboží zcela nebo zčásti spotřeboval nebo je pozměnil při obvyklém jeho

použití. V tomto případě je povinen vrátit zboží neprodané nebo nespotřebované nebo zboží pozměněné a poskytnout prodávajícímu náhradu do výše, v níž měl z uvedeného použití zboží prospěch.

32. Zákonodárce i v § 2110 o. z. vychází z obecného pravidla, že předpokladem pro odstoupení od smlouvy je možnost vrácení věci v tom stavu, v jakém ji kupující obdržel, oproti výše citovanému ustanovení však doplnil novou výjimku z tohoto obecného pravidla v případě použití věci kupujícím ještě před objevením vady, současně pak došlo k formulačním změnám v případě výjimek upravených pod písm. d), neboť časové vymezení okamžiku „před objevením vad(y)“ se zde na rozdíl od výše citované úpravy jazykově váže na první pohled jen k prvním ze zde uvedených případů – totiž na prodej věci. Zřejmě právě pro absenci tohoto předpokladu dovolatelka prosazuje subsumpci situace, kdy k používání věci dojde i poté, kdy vada byla objevena, pod výjimku podle písm. d), tj. „pozměnění věci při obvyklém použití“. Tomuto výkladu však nelze přisvědčit z níže vyložených důvodů.

33. Ve vztahu k § 441 obch. zák. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. [23 Cdo 3600/2008](#), dovodil, že funkcí citovaných ustanovení (výjimek z obecného pravidla nezměněného stavu zboží) je „rozdělení rizika spojeného s možným vadným plněním rovnoměrně mezi prodávajícího i kupujícího. Prodávající je chráněn v těch případech, kdy by např. musel převzít zboží ve změněném stavu, tedy zboží, které je znehodnoceno, zničeno, zboží, které by již nemělo pro prodávajícího žádné další hospodářské využití. Kupující je naopak chráněn výjimkami uvedenými ve třetím odstavci pro ty případy, kdy by aplikace zásady, že lze vrátit zboží jen v původním stavu, vedla k jeho znevýhodnění a snížení důsledků odpovědnosti za vady. Pokud tedy kupující sám postupoval vždy s řádnou úrovní péče o zboží, nezanedbal přiměřenou ochranu zboží před jeho poškozením nebo zničením, naopak jeho jednání bylo jednáním, které ve vztahu k vadnému zboží respektovalo charakter tohoto zboží, účel jeho použití i případné zvyklosti, které se v daném odvětví hospodářství vyvinuly, pokud jde o zacházení s tímto druhem zboží, není možné přenášet na něho důsledky spojené s podstatnými vadami, které se na zboží vyskytly. Při existenci podstatných vad lze proto vrátit nikoli jen to zboží, které zůstalo zcela nezměněno, ale i to zboží, které sice není v původním stavu, ale jeho změny jsou důsledkem přirozeného opotřebení či působení přírodních sil, nahodilých událostí nebo prostě stárnutí zboží, o které bylo jinak řádně pečováno.“

34. Již za předešlé úpravy tedy bylo výkladem dovozeno, že odstoupit od smlouvy lze (ve vymezených případech) i pokud je zboží změněno, přičemž za takovou změnu je možno považovat i přirozené opotřebení, pokud je kupujícím mj. respektován účel použití zboží.

35. Z hlediska geneze předmětného ustanovení lze dále poukázat na to, že § 441 obch. zák. má svůj předobraz v Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (dále jen „Úmluva“). Důvodová zpráva k obchodnímu zákoníku v této souvislosti uvádí, že úprava kupní smlouvy v podstatě odpovídá úpravě v Úmluvě, přičemž tato unifikovaná úprava je doplněna řešením otázek, které tato úprava přenechala subsidiární aplikaci vnitrostátních právních předpisů.

36. Úmluva přitom obdobnou úpravu obsahuje v čl. 82, konkrétně v odst. 2 písm. c), podle něhož ustanovení předchozího odstavce neplatí, jestliže kupující dříve než byly nebo měly být objeveny vady zboží, prodal zboží zcela nebo zčásti při obvyklém použití nebo spotřeboval nebo pozměnil zboží zcela nebo zčásti při obvyklém použití. Úpravu vzájemného vypořádání stran pak upravuje v článku 84.

37. Ve vztahu k této úpravě přitom odborná literatura s odkazem na zahraniční doktrínu uvádí, že směřuje na případy, kdy kupující zboží prodal, používal, spotřeboval nebo zpracoval. Musejí být však splněny dva předpoklady, tj. za a) kupující musí jednat za podmínek normálního či obvyklého běhu věci, za b) kupující vady zboží ani neznal, ani z důvodu nedbalosti nemohl znát. O tento případ se

nejedná, bylo-li možné při přiměřené opatrnosti a pozornosti během prohlídky jasné vady zjistit. V případě skrytých vad pak právo kupujícího odpadá až tehdy, kdy vady skutečně zjistil a zboží dále prodal, upotřebil, spotřeboval nebo zpracoval. Současně je opakovaně poukazováno na to, že komentované ustanovení se dotýká i změn zboží v důsledku běžného opotřebení. Opotřebování v důsledku normálního užívání tedy není důvodem k omezení práva kupujícího na zrušení kupní smlouvy či práva na náhradní plnění, jestliže rozpor zboží se smlouvou ani neznal, ani nemusel znát [k uvedenému srov. TICHÝ, L. CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 367, jakož i zde citovaná literatura].

38. Co se týče účelu předmětného ustanovení, lze se v tomto směru ztotožnit se závěry vyslovenými již v dřívější judikatuře a rovněž v literatuře. Zde formulované výjimky tedy chrání kupujícího a zmírňují přísnost výchozího pravidla, že odstoupit od smlouvy lze pouze, je-li možné vrátit věc v původním stavu. Literatura v tomto ohledu poukazuje na to, že uvedené výjimky směřují zejména na situace, kdy vada, která se projeví na předmětu koupě, je vadou skrytou, přičemž k písm. b) doplňuje, že v určitých případech lze vadu zjistit při zachování obvyklé pozornosti jen poté, co byl předmět koupě uveden do provozu. Vzhledem k výše popsanému vývoji právní úpravy však je třeba považovat okamžik objevení vady za určující ve vztahu ke všem situacím popsaným v § 2110 písm. b) a d) o. z., tato úprava totiž nemá vést k bezbřehé ochraně kupujícího, nýbrž jej má – také s přihlédnutím k zájmům prodávajícího, chránit toliko v případech, kdy nakládá zde popsanými způsoby s předmětem koupě v situaci, kdy vady věci neznal, ani znát nemusel. To se ostatně odráží již v samotné dikci úprav, z nichž stávající § 2110 o. z. vychází. Již z tohoto důvodu není argumentace dovolatelky opodstatněná. Tento závěr přitom ani nevede k absurdním následkům uváděným dovolatelkou, tedy k nemožnosti odstoupení po použití opravené věci, je-li její použití nezbytné pro zjištění, zda byla vada skutečně odstraněna či nikoliv. V tomto případě se jedná o obdobnou situaci, na kterou předmětné ustanovení z hlediska jeho účelu rovněž dopadá – není podstatné, zda dojde k objevení vady „poprvé“, či k jejímu „znovuobjevení“ po neúspěšné opravě.

39. Z výše uvedeného pak dále vyplývá, že výklad § 441 obch. zák. podřazující pod výjimky z obecného pravidla rovněž případy, kdy dojde ke změně stavu (opotřebení) věci v důsledku jejího použití, koresponduje rovněž s doktrinálním výkladem obdobně formulovaného pravidla v Úmluvě, jež posloužilo jak vzor této dřívější úpravy. Zákonodárce nicméně tyto případy v současné úpravě explicitně vyčleňuje do nově formulované výjimky pod písm. b) – ostatně jeví se v této souvislosti jako racionální nespolehat na extenzivní výklad pojmů vymezených pod písm. d), jde-li o výjimky z obecného pravidla, jež je tradičně zapotřebí interpretovat spíše restriktivně. Jde-li o případy „pozměnění věci (při obvyklém použití)“, pak je třeba při respektování předpokladu racionálního zákonodárce presumovat, že jde o kategorii typově (obsahem a rozsahem) odlišnou od písmene b). V této souvislosti uvádí literatura např. pozměnění věci zpracováním, případně jiné pozměnění v důsledku aktivní činnosti kupujícího. Ze zahraniční judikatury vztahující se k článku 82 Úmluvy pak lze v této souvislosti uvést příslušný příklad, kdy kupující rozřezal a zpracoval mramorové desky (nicméně tak učinil poté, co objevil jejich vady, a mělo se tudíž za to, že jeho právo odstoupit od smlouvy zaniklo – srov. rozhodnutí Oberlandesgericht Koblenz ze dne 27. 9. 1991, sp. zn. [2 U 1899/89](#), dostupné na webu <https://cisg-online.org/home> pod č. 30).

40. Domnívá-li se žalobkyně, že § 2110 písm. d) o. z. upravuje mimo jiné situace, kdy k používání věci dojde i poté, kdy vada byla objevena a užívání věci po objevení vady je vyváženo povinností kupujícího vydat prospěch, který obdržel z vadné věci, nelze tomuto výkladu s ohledem na výše uvedené přisvědčit. Dospěl-li tak odvolací soud na podkladě skutkového zjištění, že žalobkyně používala balicí stroj k další výrobě produktů několik let poté, co vadu vytkla (a to i po opakovaném vytčení vady v roce 2016), k závěru, že nebyla naplněna žádná ze zákonných výjimek vymezených v § 2110 písm. a) až d) o. z., pak tento závěr obстоjí jako věcně správný.

41. Pouze pro úplnost pak Nejvyšší soud doplňuje k argumentu dovolatelky vztahujícímu se ke

způsobu vypořádání stran upraveném v § 2110 písm. d), že předmětná úprava rovněž původně vychází z Úmluvy, konkrétně z článku 84, přičemž tato úprava sleduje princip rovnosti, resp. spravedlnosti - strany tak jsou povinny vrátit plnění, která představují nespravedlivé výhody, jež vznikly přechodným zadržováním plnění ze smlouvy předtím, než byla zrušena (TICHÝ, L., op. cit., s. 370). Jedná se o úpravu vrácení bezdůvodného obohacení, přičemž tato se věcně nijak nedotýká podmínek pro (ne)možnost odstoupení od smlouvy, pouze stanovuje pravidla pro následné vypořádání, která mají za cíl zajistit ekvivalenci vzájemných plnění. Byť si dovolatelka - stejně tak jako odborná literatura všímá toho, že v případě výjimky pod písmenem b) pro kupujícího není stanovena žádná povinnost nahradit (poskytnout) prospěch z obdržené věci, nelze a priori dospět k tomuto závěru bez přihlídnutí k úpravě bezdůvodného obohacení v o. z., která rovněž sleduje vyváženost vzájemných plnění. Podle § 3002 odst. 2 o. z. přitom platí, že užíval-li věc nabytou podle úplatné smlouvy poctivý příjemce a je-li smlouva neplatná, poskytne druhé straně náhradu za užívání, avšak jen do výše odpovídající jeho prospěchu. V rozsudku ze dne 16. 8. 2022, sp. zn. [23 Cdo 1311/2022](#) Nejvyšší soud dovodil, že předmětné ustanovení se aplikuje rovněž v případě zrušení smlouvy na základě zákonného ustanovení.

42. Z pohledu uplatněného dovolacího důvodu je tak rozhodnutí odvolacího soudu správné. Dovolací soud proto dovolání podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

43. Protože se tímto rozhodnutím řízení ve věci nekončí, bude i o náhradě nákladů tohoto dovolacího řízení rozhodnuto v konečném rozhodnutí ve věci (§ 151 odst. 1 o. s. ř.).